

Oost-Spanje

Valencia - Murcia - Aragón

Extra: Barcelona

Alicante
E.Ripoll/age fotostock

De regio's van deze gids:

(zie de kaart aan de binnenzijde van het omslag)

1 Valencia, stad en regio	blz. 107
2 Murcia, stad en regio	blz. 203
3 Zaragoza en Aragón	blz. 231
4 Extra: Barcelona	blz. 315

Inhoud

NIET TE MISSEN

Een keuze uit de mooiste plekjes ... 6

DE REIS VOORBEREIDEN

Reistips 12

NAAR OOST-SPANJE

Met de auto 16

Met het vliegtuig 16

Met de trein 17

Met de bus 17

VOOR HET VERTREK

Profiel van Spanje 18

Het weer 18

Nuttige adressen 18

Formaliteiten 19

Budget 20

Overnachten 21

Uit eten 24

OOST-SPANJE VAN A TOT Z

Rubrieken in
alfabetische volgorde 25

MET HET GEZIN

Bezienswaardigheden en
activiteiten 36

MEMO

Evenementen 38

Leestips 40

Films 41

Muziek 41

OOST-SPANJE ONDER DE LOEP

OOST-SPANJE VANDAAG

Kunst en tradities van het volk 44

Levendige folklore 45

Stierengevechten 46

Gastronomie 48

Politiek en bestuur 51

Natuurlijke rijkdommen
en economie 53

CULTUUR

Talen 56

Literatuur 57

Muziek 62

Film 62

KUNST EN ARCHITECTUUR

Van de prehistorie tot de Arabische
verovering 64

Spaans-Moorse kunst 66

Preromaanse en romaanse kunst
(8ste-13de eeuw) 66

Gotische kunst
(vanaf de 13de eeuw) 67

Renaissance (16de eeuw) 69

Barok (17de-18de eeuw) 71

Kunst van de Bourbons
(18de-19de eeuw) 72

Modernisme 73

Avant-gardistische bewegingen... 74

Hedendaagse architectuur 76

Enkele kunsttermen 78

ABC van de architectuur 80

NATUUR EN LANDSCHAP

Korte schets van Spanje 82

Het reliëf van Oost-Spanje 82

Klimaat 85

Flora 85

Fauna 86

Natuurbescherming 86

GESCHIEDENIS

Prehistorie 88

Romanisering 89

Al-Andalus 90

*De drie koninkrijken
van de Spaanse oostkust* 93

Verenigd Spanje 94

Habsburgers 94

Huis van Bourbon 95

Woelige 20ste eeuw 98

Het huidige Spanje 100

Belangrijke data voor Spanje 102

STEDEN EN BEZIENSWAARDIGHEDEN

1 VALENCIA, STAD EN REGIO

Valencia.....	110
Costa del Azahar	152
Peníscola	159
Morella	162
Xàtiva	167
Alcoi	171
Alicante	175
Costa Blanca.....	186
Elche.....	192
Orihuela	198

2 MURCIA, STAD EN REGIO

Murcia.....	204
Cartagena	215
Lorca	221
Caravaca de la Cruz	226

3 ZARAGOZA EN ARAGÓN

Zaragoza.....	234
Aragonese Pyreneeën.....	250
Huesca.....	252
Sos del Rey Católico	259

Jaca.....	261
Parque Nacional de Ordesa y Monte Perdido	272
Aínsa	278
Sierra y Cañones de Guara.....	284
Barbastro.....	289
Tarazona	294
Daroca.....	297
Teruel.....	301
Albarracín.....	306
Alcañiz.....	310

EXTRA: BARCELONA

Top 10 bezienswaardigheden.....	318
---------------------------------	-----

Register	330
-----------------------	-----

Kaarten en plattegronden	341
---------------------------------------	-----

Woordenlijst	achterflap
---------------------------	------------

**RAADPLEEG VOOR
IEDERE PLAATS ONS
ADRESBOEKJE**

Niet te missen

Valencia★★★, een oude stad, een moderne stad...
en een badplaats (*blz. 110*)

De **palmentuin van Elche**★★, de
grootste van Europa (*blz. 192*)

Een keuze uit de mooiste plekjes

Sierra de Guara★★, in het land van de canyons (blz. 284)

De klokkentorens in mudejarstijl van **Teruel**★★ (blz. 301)

Zaragoza★★, Romeins, Arabisch en christelijk (blz. 234)

Peníscola★★, het adelaarsnest van een tegenpaus (*blz. 159*)

Alicante★★ en zijn esplanade langs de kust, waar majestueuze palmen voor schaduw zorgen (*blz. 175*)

Murcia★★ en de gevel van de kathedraal in retablostijl (blz. 204)

Morella★★, een spectaculair stadje, op een hoogte van 1004 m (blz. 162)

Parque Nacional de Ordesa y Monte Perdido★★★: de Pyreneeën in al hun facetten (blz. 272)

Fotografie:

Blz. 6: G. Jioux/hemis.fr/ADAGP, Paris 2015 (boven); /Visitelche (onder)

Blz. 7: J.F. Hagenmuller/hemis.fr (linksboven); M. Veiga/agefotostok (rechtsboven); H. Hugues/hemis.fr (onder)

Blz. 8: I. Pompe/hemis.fr (boven); J. Fuste Raga/age fotostok (onder)

Blz. 9: B. Boensch/Arco image/age fotostock (linksboven); A. Del Castilla/age fotostok (rechtsboven); A. Weiber/imageBroker/age fotostok (onder)

Reistips

3 DAGEN	VALLEIEN EN BERGKLOVEN VAN ARAGÓN
Tocht in de omgeving van Aínsa en Jaca	<p>Dag 1: Bezoek aan de middeleeuwse stad Aínsa, wandeltocht door het Parque Nacional de Ordesa y Monte Perdido (blz. 272).</p> <p>Dag 2: Proeverijen in de bodega's van Somontano, tocht door de Sierra de Guara: het dorpje Alquézar, wandeling naar de grotten met rotsschilderingen, de heldhaftigsten kunnen een canyoningtocht maken (blz. 284).</p> <p>Dag 3: Jaca en het schitterende Museo Diocesano voor religieuze kunst, prelude op de pre-romaanse en romaanse kunst in de kerken van Serrablo en Santa Cruz de la Serós en het klooster van San Juan de la Peña (blz. 264).</p>
Vervoer	Per auto en te voet.
Tip	Wandelschoenen en regenjas noodzakelijk.
4 DAGEN	MUDEJARKUNST IN ARAGÓN
Van Zaragoza naar Teruel	<p>Dag 1: Na een korte stop in Zaragoza (blz. 234) richting het noordwesten voor een bezoek aan Tarazona en het klooster van Veruela (blz. 295).</p> <p>Dag 2: Calatayud (tallose mudējarklokkentorens in het dorp en de omgeving) en het klooster van Piedra (blz. 299), een wandeling door het versterkte stadje Daroca (blz. 297).</p> <p>Dag 3: Stop in het mooie hooggelegen dorpje Albarracín, verborgen in het hart van de okerkleurige bergen (blz. 306).</p> <p>Dag 4: Verkenning van Teruel met zijn mudējar-overblijfselen, die door Unesco zijn aangewezen als werelderfgoed (blz. 301).</p>
Vervoer	Per auto.
Tip	Vergeet niet de beroemde ham van Teruel te proeven.
4 DAGEN	DE ZOETE LEVANTE
Van Alicante naar Cartagena	<p>Dag 1: Langs de kust naar het noorden, bezoek aan het mooie dorpje El Castell de Guadalest (blz. 189). Van daaruit richting Alcoi (blz. 171), vervolgens naar het pittoreske stadje Bocairent (blz. 182), afdaling naar Elche en een bezoek aan de fantastische Huerto del Cura (blz. 193).</p> <p>Dag 2: Na een bezoek aan de archeologische vindplaats Alcúdia, waar de beroemde Dame van Elche is gevonden (blz. 196), tussenstop in Santa Pola voor zijn zoutpannen en stranden (blz. 181). Afdaling naar Orihuela en zijn harmonieuze oude centrum, waar de geest van de dichter en herder Miguel Hernández nog rondwaart (blz. 198).</p> <p>Dag 3: Bezoek aan Murcia, verder naar Caravaca de la Cruz en de naburige dorpjes Moratalla, Cehegín en Calasparra (blz. 226).</p> <p>Dag 4: Het barokke Lorca met zijn musea en zijn gilden (blz. 221), vervolgens naar het Romeinse Cartagena (blz. 215).</p>
Vervoer	Per auto.
Tip	Vergeet in Xixona niet de <i>turrón</i> te proeven.

4 DAGEN	VALENCIA, TUSSEN LAND EN ZEE
<p>Rondrit vanuit Valencia</p>	<p>Dag 1: Richting Sagunto voor een bezoek aan de overblijfselen van de Romeinse stad, te verlengen met een duik in zee, als u daar behoefte aan heeft (blz. 153). Hierna trekt u de binnenlanden in om de retabels van Segorb te bezichtigen (blz. 154).</p> <p>Dag 2: Richting het zuiden komt u in het land van de wijn, waar u twee lieflijke en zeer Castiliaanse dorpjes kunt bezichtigen: Utiel en Requena (blz. 142).</p> <p>Jour 3: Nog verder zuidwaarts richting Xàtiva, bakermat van de Borgia's en de spectaculaire antieke stad Onteniente (blz. 167). Dan weer terug naar de zee met een korte stop in Gandia (blz. 169).</p> <p>Dag 4: Een dag langs de kust: Cullera en het natuurpark van Albufera (boottocht) (blz. 141) en ten slotte weer terug naar Valencia (blz. 110).</p>
<p>Vervoer</p>	<p>Per auto en per boot.</p>
<p>Tip</p>	<p>Sla een paar flessen mooie wijn in bij bodega Redonda in Utiel.</p>
12 DAGEN	VAN DE VALLEIEN IN DE PYRENEËN NAAR DE ZEE
<p>Tocht van Bielsa naar Mazarrón</p>	<p>Dag 1: Nadat u Aragón bent binnengereden via de Puerto del Portalet, rijdt u door een vallei van het nationale park Ordesa y Monte Perdido (blz. 272) en brengt een bezoekje aan het lieflijke stadje Ainsa (blz. 278).</p> <p>Dag 2 en 3: Oenologische wandeling in de Somontano de Barbastro (blz. 289), vervolgens gaat het richting Zaragoza, de stad die een langer bezoek verdient vanwege zijn religieuze architectuur van zowel moslims als Romeinen en vanwege de kunstwerken van Pablo Gargallo (blz. 234).</p> <p>Dag 4: Koers richting het zuiden met stops in Albarraçin (blz. 306) en Teruel, dat beroemd is om zijn mudejarkunst (blz. 301).</p> <p>Dag 5: Door de Maestrazgo, na een tussenstop in Morella (blz. 162) richting de zee bij Peníscola. Neem een duik als de mogelijkheid zich voordoet en proef van het heerlijke zeebanket (blz. 159).</p> <p>Dag 6 en 7: Bezoek aan het Teatro Romano in Sagunt (blz. 153) en dan verder naar Valencia. Bezoek aan de derde stad van Spanje: ontdek de oude en de modernistische stad, de futuristische Ciudad de las Artes y las Ciencias en de stranden (neem een duik!). Breng een avond door in de hippe wijk Russafa en eet een paella (blz. 110).</p> <p>Dag 8: Via Xàtiva (blz. 167) en Alcoi (blz. 171) naar Alicante: wandeling over de mooie Explanada de España, zwemmen bij het strand van Postiguet, flaneren in een van de oude wijken (blz. 175).</p> <p>Dag 9 en 10: Stops in Elche (palmentuin) (blz. 192) en Orihuela (oud centrum) (blz. 198). Afdaling naar Murcia, waar de kathedraal, het casino en het Museo Salzillo een bezoekje waard zijn (blz. 204).</p> <p>Dag 11 en 12: Bezoek aan Cartagena (blz. 215), de Fenicische en Romeinse stad met interessante musea. Vervolgens richting Lorca (blz. 221). Tot slot van deze lange reis een moment van ontspanning in de turquoise wateren van de Golf van Mazarrón! (blz. 224).</p>
<p>Vervoer</p>	<p>Per auto.</p>
<p>Tips</p>	<p>Neem een dunne trui, een hoed, comfortabele schoenen en een regenjas mee voor de Pyreneeën, zwemkleding en zonnebrandolie voor het vervolg van de reis en een boodschappentas voor alle heerlijkheden die u gaat kopen...</p>

Voor het vertrek

Profiel van Spanje

Officiële naam: Koninkrijk Spanje

Plaatselijke naam: España

Hoofdstad: Madrid

Oppervlakte: 505.968 km² inclusief de Balearen en de Canarische Eilanden

Bevolking: 46,7 miljoen inwoners (januari 2013)

Munteenheid: Euro

Officiële talen (voor Oost-Spanje): Spaans (Castiliaans), Valenciaans.

Het weer

De maanden **mei, juni, september** en **oktober** zijn het gunstigst. De temperaturen zijn dan aangenaam, het regent weinig, de stranden zijn rustig en de toeristische bezienswaardigheden niet te druk. Liefhebbers van zwemmen in de zee prefereren natuurlijk de **zomer**, ondanks de massa's die zich op de stranden verdringen. Aan de kust temperen de zeewinden de hitte. Daarentegen kan het in het binnen-

land, met name in Aragón, erg heet worden (temperaturen tot 40 °C). Pas op met plotselinge en heftige onweersbuien in de Pyreneeën.

De **winters** in heel Aragón zijn koud en in de Pyreneeën zelfs streng, daar valt veel sneeuw, tot groot genoeg van liefhebbers van de wintersport. Aan de kust is het 's winters relatief zacht.

Weersinformatie –
www.weeronline.nl/Europa/
Spanje/155 (in het Nederlands);
www.inm.es (in het Spaans).

Nuttige adressen

TOERISTISCHE INFORMATIE

Spaanse Toeristische Dienst (www.spain.info) is het officiële informatiepunt over de toeristische mogelijkheden van Spanje.

In België

Spaans Bureau voor Toerisme -
Koningsstraat 97, 1000 Brussel -
☎ 02 280 1926 - bruselas.crm@
tourspain.es - www.spain.info.be.

In Nederland

Spaans Verkeersbureau -
Laan van Meerdervoort 8A, 2517 AJ

TEMPERATUURTABEL (maximum, minimum)

	Jan.	Feb.	Mrt.	April	Mei	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
Murcia	16	18	20	22	25	30	30	34	30	25	20	17
	4	5	6	8	12	12	16	20	17	13	6	11
Zaragoza	10	13	17	19	23	28	32	31	27	21	14	11
	2	4	5	7	11	15	18	18	15	10	6	4
Valencia	16	17	19	20	23	26	29	30	28	24	20	17
	7	8	9	11	14	18	21	21	19	15	10	8

VOOR HET VERTREK

Den Haag - ☎ 070 346 5900 -
 infolahaya@tourspain.es
 www.spaininfo.nl.

SPAANSE AMBASADES EN CONSULATEN

In België

Ambassade: Wetenschapsstraat 19,
 1040 Brussel - ☎ 02 230 0340 -
 ambespbe@mail.mae.es.
 Consulaat: Hertogstraat 85-87, 1000
 Brussel - ☎ 02 509 8746.

In Nederland

Ambassade: Lange Voorhout 50,
 2514 EG Den Haag - ☎ 070 302 4999
 - ambassade.spanje@wordlonline.nl
 - www.maec.es/embajadas/lahaya.
 Consulaten: Frederiksplein 34, 1017
 XN Amsterdam - ☎ 020 620 3811 -
 cog.amsterdam@maec.es; Postbus
 30149, 3001 DC Rotterdam - ☎ 010
 205 3344.

CULTURELE CENTRA

In België

Instituto Cervantes -
 Tervurenlaan 64, 1040 Brussel -
 ☎ 02 737 0190 -
 cenbru@cervantes.es -
 www.bruselas.cervantes.es.

In Nederland

Instituto Cervantes - Domplein 3,
 3512 JC Utrecht - ☎ 030 233 4261 -
 cenutr@cervantes.es -
 www.cervantes.nl.

INTERNETSITES

---

www.spain.info - Officiële website
 over toerisme in Spanje.

www.aragon-turismo.com en
www.turismodearagon.com -
 Websites over toerisme in Aragón.

www.comunitatvalenciana.com -
 Portaal van de Valencianse ge-
 meenschap.

www.murciaturistica.es - Website
 over toerisme in Murcia.

www.minbuza.nl - Reisadviezen in
 de rubriek 'Reizen en landen'.

www.diplomatie.be/nl -
 Reisadviezen in de rubriek 'Op reis'.

REISORGANISATIES

Spanje-specialisten

Ardanza - ☎ 035 691 2275 -
 www.ardanza.nl.

Mundicolor - ☎ 020 685 1711 -
 www.mundicolorvakanties.nl.

Culturele reizen

Pharos Reizen - ☎ 0900 365 6565
 - www.pharosreizen.nl.

SRC-Cultuurvakanties

☎ 050 312 3123 -
 www.src-cultuurvakanties.nl.

VTB-Reizen - www.vtb-reizen.be.

Avontuur

Joker - www.joker.be.

KrisKras - ☎ 09 221 0805 -
 www.kriskras.be.

Topo-Aktief - ☎ 06 233 79 131 -
 www.topo-aktief.nl.

Formaliteiten

DOCUMENTEN

Identiteitsbewijs

Bezoekers afkomstig uit Nederland,
 België en een aantal andere EU-
 landen hebben voor een bezoek
 aan Spanje een geldige identiteits-
 kaart nodig of een paspoort dat
 minder dan 5 jaar verlopen is. Ook
 kinderen dienen over een eigen
 reisdocument te beschikken. Een
 bijschrijving in het paspoort van de
 ouders is niet geldig.

Auto

Rijbewijs - Voor inwoners van de
 EU is een geldig nationaal rijbewijs
 voldoende.

Verzekering - Automobilisten uit
 België moeten in het bezit zijn van
 een Internationaal Verzekerings
 Bewijs (IVB). Automobilisten
 uit Nederland moeten hun
 groene kaart bij zich hebben.

Caravaca de la Cruz

26.024 inwoners – Provincie Murcia

Het belangrijke bedevaartsoord Caravaca de la Cruz ligt rond een hoge heuvel met daarop een kasteel en het beroemde sanctuarium van het Heilig Kruis. In het historische centrum zijn mooie religieuze en seculiere gebouwen bewaard gebleven.

ADRESBOEKJE: BLZ. 229

INLICHTINGEN

Toeristenbureau – Calle de las Monjas 17 - ☎ 968 705 620 - www.turismo-caravaca.org - ma-za 10.00-14.00, 16.00-19.00 u (17.00-20.00 u 's zomers), zo 10.00-14.00 u.

LIGGING

Regiokaart A1 (blz. 202). 70 km ten westen van Murcia via de C415.

AANRADERS

Het kasteel en het sanctuarium van La Vera Cruz.

PLANNING

Enkele uren zijn genoeg om de stad te bekijken.

Wandelen

Santuario de la Santísima y Vera Cruz

Cuesta del Castillo - ☎ 968 707 528 - www.cofradiaveracruzdecaravaca.com - sanctuarium: 8.00-14.00, 16.00-19.30 u (20.00 u 's zomers), zo, feestdagen 10.00-14.00, 16.00-19.30 u - gratis - museum: dag, behalve ma 10.00-14.00, 16.00-19.00 u (20.00 u 's zomers) - € 4 - gesl. 1 jan., 1-5 mei, 25 dec.

De gerestaureerde muren en de veertien torens van het kasteel (15de eeuw) beschermen de kerk waarin lange tijd het 'Heilig Kruis' (zie kader hieronder) werd bewaard. Het **portaal**★ (1722) van rood marmer uit de streek is bijzonder door de barokke uitstraling. De *estípites* (omgekeerde balusters) en de fijne, gedraaide zuilen geven een indruk van verticaliteit maar ook van robuustheid, die doet denken aan de portalen van Latijns-Amerikaanse kerken. De strikte sierlijkheid binnen is geïnspireerd op Juan de Herrera. In de aangrenzende gebouwen bevindt zich het **Museo de la Vera Cruz** (Museum van het Heilig Kruis) met voorwerpen en documenten die met de geschiedenis van het kruis van Caravaca hebben te maken.

Bewonder de muren en kantelen en het **uitzicht** op de stad en de omgeving.

HET MIRAKEL VAN HET 'HEILIG KRUIS'

Op 3 mei 1232 vierde een priester genaamd Ginés Pérez Chirinos de eucharistie bij de Moorse koning die hem gevangen had genomen. Plotseling verscheen het kruis dat nog ontbrak op het altaar. De Moorse vorst en zijn volgelingen bekeerden zich en het kruis, dat volgens velen een stuk van het 'Ware Kruis' was, werd vervolgens vereerd door het volk. In 1934 verdween het onder duistere en nooit opgehelderde omstandigheden. In 1941 schonk paus Pius XII ter vervanging een ander stukje van het 'Ware Kruis'.

Plaza de Toros
imagebroker / hemis.fr

Museo de la Fiesta

Calle de las Monjas 19 - www.caravacajubilar.com/museo-de-la-fiesta.html - di-zo 10.00-14.00 u (za 10.00-14.00, 16.00-19.00 u) - gesl. ma - € 4.

Een leerzaam museum over de feesten ter ere van het Heilig Kruis, dat is gehuisvest in het voormalige paleis van de markies van San Mamés. Het toont documenten, kleding en voorwerpen die de diverse rituelen illustreren: het baden van het Kruis, *Caballos del Vino* (optochten door de straten), stoet van Moren en christenen.

Museo Arqueológico Municipal de la Soledad

Cuesta del Santuario - www.caravacajubilar.com/museo-de-la-soledad-museo-arqueologico.html - di-zo 10.00-14.00 u (za 10.00-14.00, 16.00-19.00 u) - gesl. ma - € 2.

In de oude versterkte kerk van La Soledad zijn de plaatselijke archeologische vondsten verzameld (gehouwen stenen, scherven van vaatwerk, sieraden), voornamelijk afkomstig van de grote vindplaats La Cueva Negra del Estrecho de la Encarnación (bewoond sinds het paleolithicum).

★ Iglesia Parroquial del Salvador

De onvoltooide kerk met vierkant grondplan (16de-18de eeuw) heeft een ribgewelf dat wordt ondersteund door vier indrukwekkende ionische zuilen (doorsnede 2 meter). Vroeger was het de zetel van de Orde van de H. Jakobus.

JUBELJAAR 'IN PERPETUUM'

Door dat voorrecht, aan Caravaca verleend door paus Johannes Paulus II, mag de stad elk zevende jaar een jubeljaar vieren (*het volgende in 2017*). Dat 'eeuwigdurende heilige jaar' is de beloning voor zeven eeuwen verering van een stuk van de *Lignum Crucis* (het martelarenkruis van Christus). Slechts vier andere steden in de wereld hebben dat voorrecht gekregen: Jeruzalem, Rome, Santiago de Compostela en Santo Toribio de Liébana.

Templete

In dit gebouw, uit de late 18de eeuw, op de Plaza Templete bevindt zich het bad waarin het Kruis elk jaar ritueel wordt gebaad.

In de omgeving Regiokaart (blz. 202)

Fuentes del Marqués A1

3 km ten westen van Caravaca. Neem op de Avenida de los Andenes de Camino de las Fuentes.

Vier bijzonder zuivere **bronnen** vloeien hier in een prachtig landschap in een gekanaliseerde rivier. Het bos eromheen met veel aleppodennen is een toevluchtsoord voor eekhoorns, sperwers en vossen. Hoger op het pad zijn de **Cuevas del Marqués** te zien, grotten die tot de 11de eeuw werden bewoond.

Cehegín A1

📍 7 km naar het westen via de RM15 (afrit 55).

Het aardige stadje Cehegín ligt tegen een heuvel gebouwd. In het oude centrum leidt een wirwar van straatjes naar de Plaza del Castillo waar de **Iglesia Santa María Magdalena** staat; deze kerk werd in een heel sobere renaissancestijl gebouwd door **Jerónimo Quijano**. Verder staan er nog wat **herenhuizen**, zoals Casa des Fajardo (18de eeuw) dat tegen de Moorse muur geleund lijkt. Cehegín, het vroegere Begastrí (een stad die Iberisch, Romeins en vervolgens Visigotisch was), is ook een belangrijke vindplaats van **rotsschilderingen**. In de omgeving gaan er diverse schuil onder overhangende rotsen (zoals die van Peña Rubia), met schematische schilderingen in de 'levantijnse stijl'.

Moratalla A1

📍 12 km naar het noordoosten via de RM15.

📍 Barrio Nuevo - ☎ 968 730 208.

Dit is nog zo'n lieflijk stadje tegen een heuvel, met soms steile straatjes. Zij voeren naar een middeleeuws **kasteel** (15de eeuw) met vijf torens, waarvan de 22 meter hoge donjon (*torre del homenaje*) hoog boven de stad uittorent.

Centro de Interpretación del Arte Rupestre Casa de Cristo – Crta de San Juan (RM703), km 7 - ☎ 968 735 987 - 10.00-14.00 u (za 10.00-17.00 u) - gratis. Moratalla is voornamelijk een plaats waar veel rotstekeningen voorkomen en het is een echt 'openluchtmuseum'. In de loop van de jaren ontdekte men op het grote grondgebied van de stad meer dan dertig plaatsen onder overhangende rotsen met schilderingen in de levantijnse stijl. Bijvoorbeeld die van **Calar de la Santa** (33 km over de RM703 naar El Sabinar), twee plaatsen met wel 75 figuren (menselijke, dierlijke en antropomorfe), en **Fuente del Sabio** (bereikbaar via de RM702). Het informatiecentrum is gevestigd in een voormalige hermitage en heeft uitgebreide documentatie over de beschavingen van de vroegere bewoners van dit gebied. (Vraag inl. bij het toeristenbureau als u de rotsschilderingen wilt bezichtigen).

Calasparra A1

📍 24 km noordwaarts via de RM15 naar Murcia. Neem bij afrit 57 de RM714.

Het tussen de bergen gelegen stadje is trots op zijn 'bomba-rijst' die langs de Río Segura wordt verbouwd; het is een van de drie soorten Spaanse rijst die het label 'Denominación de Origen' mag dragen.

Als u wilt kunt u 5 km doorrijden naar het **Santuario de la Virgen de Esperanza**. Het is in de 20ste eeuw ontstaan uit een hermitage in de grot boven de río, tegen

CARAVACA DE LA CRUZ

een steile helling, en het lijkt wel een creatie van Gaudí. Tijdens de *romería* vereert men hier twee beelden van de H. Maagd, la Grande en la Pequeña. Omdat dit laatste een afbeelding van een zwangere Maria is, worden er veel babykleertjes geofferd.

 CARAVACA DE LA CRUZ: ADRESBOEKJE

OVERNACHTEN
GOEDKOOP**Hospederia Convento Nuestra Señora del Carmen** –

Corredera 5 - ☎ 968 708 527 - www.hospederiacaravaca.org - 36 kamers € 50. In dit door San Juan de la Cruz gestichte klooster ontvangen ongeschoeide karmelieten al 400 jaar gasten. De kamers zijn eenvoudig maar onberispelijk. Ze worden voor aankomst gereedgemaakt, maar wie verscheidene dagen blijft, moet zelf zijn bed opmaken.

UIT ETEN
DOORSNEEPRIJZEN**El Arco** – *Pl. del Arco 5* -

☎ 902 091 466 - *gesl. ma* - 7 kamers vanaf € 55 - menu € 8 (in het *cafeteria*)/€ 15, à la carte € 15/25. Aan een mooi plein, vlak bij het stadhuis, serveert men traditionele gerechten en plaatselijke desserts.

WAT MEER LUXE**Torreón las Fuentes** – *Fuentes del*

Marqués 20 - 3 km van Caravaca - ☎ 968 722 114 - *gesl. ma* - rond de € 30. Lekkere traditionele gerechten in een mooie, landelijke setting.

Moratalla**WAT MEER LUXE****El Olivar** – *Carr. de Caravaca 50* -

☎ 968 724 054 - menu € 15/59, à la carte € 38/52. Dit restaurant met tapasbar ligt aan de hoofdstraat. In een rustieke sfeer, met moderne accenten worden streekgerechten

geserveerd die enigszins aan de moderne smaak zijn aangepast. De plaatselijke olijfolie en de beroemde Calasparra-rijst zijn favoriet.

WINKELN

Op de **Plaza del Arco** zijn verscheidene souvenirwinkeltjes. Een onmisbaar aandenken aan de bedevaart zijn twee zoetigheden waarmee de stad naam heeft gemaakt: de *yemas* (op basis van eieren) en de *alfajores*, oorspronkelijk Arabisch gebak van honing en gedroogde vruchten.

EVENEMENTEN
Feesten ter ere van La

Santissima y Vera Cruz – Van 1 tot 5 mei vinden voor de herdenking van het mirakel van het Heilig Kruis talrijke missen en processies plaats, maar tevens een stoet van de Moren en de christenen, nagespeelde veldslagen, de *Caballos del Vino* (optochten in de straten) en *corridas*.

Feria del Arroz en 'romería' –

Sept. Pelgrimstocht naar het Santuario de la Esperanza in Calasparra en stierenfeest om de rijsttoogst te vieren. Door de *encierros* verandert Calasparra in een kleinere versie van Pampelune.

Goede Week van Moratalla – *Van Witte Donderdag tot en met Pasen.*

Voor de oren: onophoudelijke *tamborrada*. Voor de ogen: boetelingen in uitzonderlijke kledij.

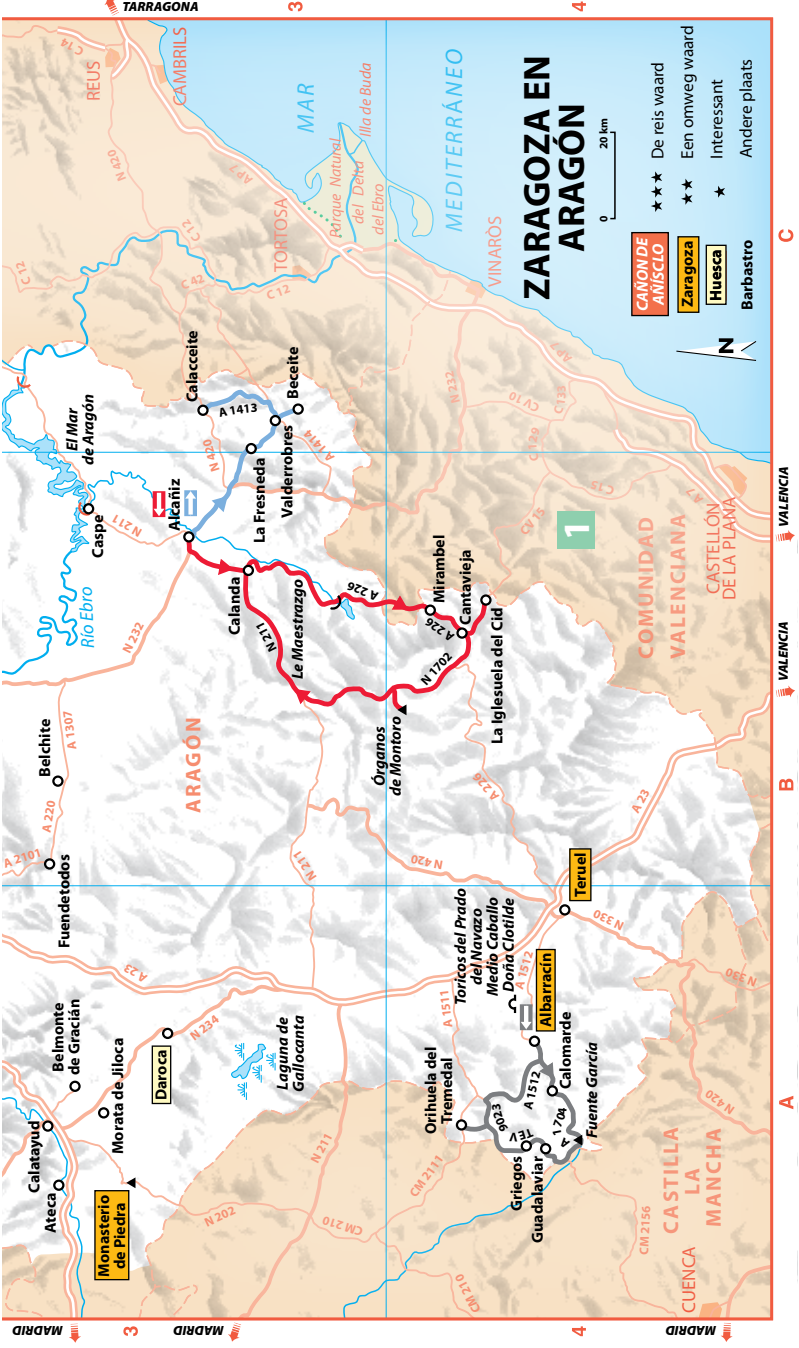

Zaragoza en Aragón **3**

Michelinkaart 574 – Provincies Huesca, Zaragoza en Teruel

▶ ZARAGOZA★★ EN RONDRIT	234
▶ ARAGONESE PYRENEËN★★★	250
▶ HUESCA★ EN RONDRIT	252
▶ SOS DEL REY CATÓLICO★★	259
▶ JACA★ EN RONDRITTEN	261
▶ PARQUE NACIONAL DE ORDESA Y MONTE PERDIDO★★★	272
▶ AÍNSA★★ EN RONDRITTEN	278
▶ SIERRA Y CAÑONES DE GUARA★★	284
▶ BARBASTRO EN RONDRIT	289
▶ TARAZONA EN RONDRIT	294
▶ DAROCA★	297
▶ TERUEL★★	301
▶ ALBARRACÍN★★ EN RONDRIT	306
▶ ALCAÑIZ EN RONDRITTEN	310

ZARAGOZA EN ARAGÓN

- CAÑÓN DE ANÍSCLIO**
- Zaragoza**
- Huesca**
- Barbastro

- ★★★ De reis waard
- ★★ Een omweg waard
- ★ Interessant
- Andere plaats

0 20 km

ARAGÓN

COMUNIDAD VALENCIANA

CASTELLÓN DE LA PLANA

CASTILLA LA MANCHA

CUENCA

TARRAGONA

MADRID

VALENCIA

MEDITERRANEO

El Mar de Aragón

Río Ebro

Parque Natural del Delta del Ebro

Illas de Buda

Belchite

Fuendetodos

Belmonte de Gracián

Morata de Jiloca

Daroca

Monasterio de Piedra

Laguna de Gallocanta

Albarracín

Teruel

Albarracín

Calomarde

Fuente García

Griegos

Guadalaviar

Orihuela del Tremedal

Torricos del Prado del Navazo

Medio Caballo

Doño Clotide

Órganos de Montoro

Mirambel

Cantavieja

La Iglesuela del Cid

Le Maestrazgo

Calanda

La Fresneda

Valderrobres

Beceite

Calaceite

TORTOSA

VINARÓS

REUS

CAMBRILS

Zaragoza

682.004 inwoners – Provincie Zaragoza

Zaragoza is uniek gelegen aan de Ebro en het Canal Imperial, dat dient om een vruchtbare vlakte te bevoeien. De stad liet zich deze comfortabele positie lange tijd welgevallen, maar is inmiddels gemoderniseerd. In 2008 werd er de internationale Expo georganiseerd rondom het thema water, een gevoelig onderwerp voor de stad. Tegenwoordig staat de hoofdstad van Aragón bekend om zijn dynamiek. Het weet zijn tweeduizend jaar lange en rijke geschiedenis en het erfgoed van de Romeinen en de Moren goed te exploiteren. Bovendien is Zaragoza een religieuze wereldstad. Door de verering van de Virgen del Pilar (Onze-Lieve-Vrouw van de Pilaar) is het de belangrijkste plaats van Spanje wat de Mariaverering betreft. De Plaza de la Basílica del Pilar met zijn torens en koepel van de Basílica del Pilar is op zich de reis al waard.

ADRESBOEKJE: BLZ. 247

INLICHTINGEN

Toeristenbureau – Coso (hoek Plaza de España) - ☎ 976 282 181 - ma-za 10.00-14.00, 17.00-20.00, zo, feestdagen 10.00-14.00 u.

Toeristenbureau – www.zaragozaturismo.es. Plaza del Pilar (☎ 902 142 008/976 201 200 - april-okt.: 9.00-21.00 u; nov.-maart: 10.00-20.00 u), Torreón de la Zuda (Glorieta Pio XII - ☎ 902 142 008 - april-okt.: 9.00-21.00 u; nov.-maart: 10.00-14.00, 16.30-20.00, zo 10.00-14.00 u) en Aeropuerto (☎ 976 780 144 - 9.00-20.00, 21.00 u 's zomers).

Rondleidingen – Het toeristenbureau organiseert tussen juni en september rondleidingen door de stad. Vertrek vanaf de Plaza del Pilar (toeristenbureau) (€ 2 tot € 5,30 afhankelijk van het thema). De **Zaragoza Card** is gedurende 24 uur (€ 18), 48 uur (€ 21) of 72 uur (€ 24) geldig voor deze rondleidingen, evenals voor 5, 7 of 9 ritten met het openbaar vervoer (bus en tram), voor de toeristenbus en voor alle monumenten en musea van de stad. Te koop bij de toeristenbureaus. Meer informatie: ☎ 902 088 908 en www.zaragozacard.com.

De **toeristenbus** biedt een rondrit van 75 min. Vertrek Calle Don Jaime (bij de Lonja) - juli-half sept.: tussen 10.30 en 19.25 u; half sept.-juni: za, zo - € 7 - nachtbus: juli en 1ste twee weken van sept. (vr-za om 21.30 en 23.00 u), aug. (zo-do 21.30, vr-za 21.30 en 23.00 u) - € 10.

LIGGING

Regiokaart B2 (blz. 232-233) – Zaragoza ligt 320 km ten noordoosten van Madrid en 307 km ten westen van Barcelona.

PARKEREN

Het stadscentrum is niet erg uitgestrekt. Door de eenrichtingsstraten (en de tramlijnen waardoor het verkeer verboden is in een deel van de Calle del Coso) is het verkeer zeer chaotisch. Parkeer de auto om die reden op een van de parkeerplaatsen in de buurt van de Plaza de España of de Plaza Salameró of in de ondergrondse parkeergarage van de Plaza del Pilar (toegang via de kade, € 1,95/uur, € 19,80/dag).

De basiliek Nuestra Señora del Pilar
R. Cintract/hemis.fr

AANRADERS

De Seo del Salvador, de Basílica del Pilar, de Aljafería, de Patio de la Infanta en een avondje *tapeo* in 'El Tubo' ('Adresboekje').

PLANNING

Trek minstens een dag uit.

MET KINDEREN

Een bezoek aan het aquarium, zwemmen en andere watersportactiviteiten in het Parque de Agua Luis Buñuel.

Wandelen Plattegrond (blz. 237)

★ PLAZA DE LA SEO EN PLAZA DEL PILAR

Deze twee plaza's vormen samen een groot wandelgebied dat evenwijdig loopt met de Ebro met daarover de 15de-eeuwse **Puente de Piedra** ('Stenen Brug') met zeven bogen (alleen voor voetgangers). Daar liggen de voornaamste monumenten van de stad. Het is de plaats bij uitstek voor de inwoners van Zaragoza om samen te komen en belangrijke evenementen te vieren. Tijdens de Fiestas del Pilar (12 okt.) is het eveneens de verzamelplaats van de pelgrims. Tegenover de Basílica zijn verschillende winkels gevestigd waar souvenirs of kunst en religieuze voorwerpen te koop zijn. De fontein **Fuente de la Hispanidad**, aan de uiterste westkant, is een eerbetoon aan de ontdekking van Latijns-Amerika. Deze gebeurtenis wordt, eveneens op 12 oktober, in heel Spanje gevierd. De andere fontein, voor het beursgebouw (*Lonja*), is gewijd aan Goya (*kader blz. 243*).

★★ Seo del Salvador (Catedral de San Salvador) D1-2

 976 291 231 - www.cabildodezaragoza.org - mei-okt.: di-zo 10.00-20.30 u (niet tijdens kerkdiensten); nov.-april: di-vr 10.00-14.00, 16.00-18.30, za 10.00-13.00, 16.00-18.30, zo 10.00-12.00, 16.00-18.30 u - *gesl. ma* - € 4 (combinatiekaartje met het Museo Diocesano) (11-17 jaar € 3).

Vertaling	Sylvia Birnie, Bep Fontijn, Karin Snoep
Eindredactie	Karin Evers
Boekverzorging	Asterisk*, Amsterdam
Omslagfoto	iStock by Getty Images/Fotomicar
Oorspronkelijke titel	Espagne côté Est
Oorspronkelijke uitgever	Michelin, Parijs
Uitgevers	Philippe Orain (Michelin, Parijs) Lieven Defour (Lannoo, Tielt)
Eindredactie	Anne Duquénoy, Matilde Miñón Marquina, Aude Gandiol
Redactie	Célia Bénisty, Françoise Chaffin, Lisa Diez Gracia, Xavier Espinet, Arnaud Goumand, Chloé Hoorman, Guylaine Idoux, Hervé Kerros, Sarah Larrue, Mélanie Lemaire, Pierre Plantier, Marie-Pascale Rauzier, Claire Rideau
Grafisch ontwerp	Christelle Le Déan
Omslagontwerp	Keppie&Keppie, Varsenare
Cartografie	Mihaita Constantin, Evelyne Girard, Thierry Lemasson Stadsplattengronden: © MICHELIN en © 2006-2014 TomTom. All rights reserved. This material is proprietary and the subject of copyright protection, database right protection and other intellectual pro- perty rights owned by TomTom or its suppliers. The use of this material is subject to the terms of a license agreement. Any unauthorized copying or disclosure of this material will lead to criminal and civil liabilities.
Met dank aan	Didier Broussard (studio), Marie Bertin (beeld- redactie) en de toeristenbureaus van de autonome gemeenschap Valencia

© Michelin, 2015

© Cartografie: Michelin

© Nederlandse tekst: Uitgeverij Lannoo nv, Tielt, 2016

Het redactieteam heeft de grootste zorg besteed aan de samenstelling en de controle van deze gids. Maar omdat de gegevens voortdurend gewijzigd worden, moet de praktische informatie (prijzen, adressen, bezoeken, telefoonnummers, bezienswaardigheden, internet-adressen) worden beschouwd als een aanwijzing. Het is dan ook best mogelijk dat bepaalde info bij het verschijnen van deze gids niet helemaal correct of volledig is. Wij kunnen daar niet verantwoordelijk voor worden gesteld.

Deze gids bestaat voor en door u; u bewijst ons dan ook een grote dienst door eventuele tekortkomingen of vergissingen te melden. Aarzel niet om ons uw opmerkingen en suggesties over de inhoud van deze gids mee te delen. Bij een eerstvolgende bijgewerkte editie zullen wij daar rekening mee houden.